

FUNDACJA
PARTNERSTWO
DLA ŚRODOWISKA

SPRAWOZDANIE

Zarządu Fundacji Partnerstwo dla Środowiska dla Ministerstwa Środowiska

---

z działalności za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2007 roku.

Rafał Serafin, Barbara Kazior, Andrzej Biderman

Zarząd Fundacji Partnerstwo dla Środowiska

03.04.2008

Spis treści

1. INFORMACJA O FUNDACJI	4
2. OPIS DZIAŁALNOŚCI STATUTOWEJ	5
2.1 REALIZACJA PROGRAMU W 2007r	5
2.2 GRUPY PARTNERSKICH DLA ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO	6
2.3 ZIELONE SZLAKI - GREENWAYS	10
2.4 SZKOŁY DLA EKOROZWOJU	16
2.5 CZYSTY BIZNES	20
3. INFORMACJA O WYSOKOŚCI UZYSKANYCH PRZYCHODÓW	27
4. INFORMACJA O WYSOKOŚCI WYDATKÓW (W PLN)	28
5. ZATRUDNIENIE	29
6. DODATKOWE INFORMACJE FINANSOWE	31
7. DANE O DZIAŁALNOŚCI ZLECONEJ FUNDACJI PRZEZ PODMIOTY PAŃSTWOWE I SAMORZĄDOWE	32
8. FUNDACJA PARTNERSTWO DLA ŚRODOWISKA SKŁADAŁA JAKO OSOBA PRAWNA	33

1. INFORMACJA O FUNDACJI

(Nazwa fundacji, jej siedziba i adres, data rejestracji i numer księgi rejestrowej fundacji wraz z numerem identyfikacyjnym w systemie REGON, dane dotyczące członków zarządu fundacji oraz określenie celów statutowych fundacji)

Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Siedziba Fundacji mieści się w Krakowie przy ul. Św. Krzyża 5/6, 31- 028 Kraków.

Fundacja została ustanowiona 22.11.1996 roku przez:

Wojciecha Beblo
Zbigniewa Bochniarza
Tadeusza Borysa
Marianne Lais Ginsburg
Krzysztofa Goerlicha
Zbigniewa Jędrzejewskiego
William S. Moody'ego
Krystynę U. Wolniakowski

Fundacja została wpisana do Rejestru Fundacji pod numerem 5026 z dniem 17 stycznia 1997 roku w Sądzie Rejonowym dla m. St. Warszawy Sąd Gospodarczy XVI Wydział Gospodarczy – Rejestrowy przy ul. Świętokrzyskiej w Warszawie. Fundację zarejestrowano w Krajowym Rejestrze Sądowym (rejestr stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji i publicznych zakładów opieki zdrowotnej) 11 marca 2002 z numerem **KRS 0000098193**.

Numer REGON 351240471.

Rada Fundacji:

Zbigniew Bochniarz- Prezes Rady
Marek Haliniak - Wiceprezes Rady
Elżbieta Moczarska
Maciej Nowicki (do 14.12.2007)
Jan Ożga
Joanna Wardzińska
Henryk Wujek
Henryk Wujec

Członkowie Honorowi Rady

Krystyna U. Wolniakowski
William S. Moody
Jacek Michałowski

Zarząd Fundacji:

Rafał Serafin – Dyrektor
Barbara Kazior – Członek Zarządu
Andrzej Biderman – Członek Zarządu

Celem Statutowym Fundacji jest „*propagowanie i realizowanie działań na rzecz ochrony środowiska oraz wspieranie takich działań podejmowanych przez organizacje o celach niezarobkowych i społeczności lokalne, będących elementem wspierania demokratycznego modelu rozwoju kraju.*”.

2. OPIS DZIAŁALNOŚCI STATUTOWEJ

(z podaniem konkretnych rezultatów w realizacji celów społecznie użytecznych, które stanowiły podstawę powołania fundacji, a także opis głównych zdarzeń prawnych w tej działalności o skutkach finansowych w okresie sprawozdawczym)

2.1 REALIZACJA PROGRAMU W 2007r

Podstawowym celem nowego programu Fundacji na lata 2007-2012 jest wdrożenie zasad rozwoju zrównoważonego w życie codzienne Polaków poprzez wyzwalanie inicjatywy obywatelskiej, krzewienie przedsiębiorczości społecznej i budowanie partnerstwa pomiędzy organizacjami społecznymi, firmami oraz instytucjami publicznymi.

Wszystkie działania statutowe podejmowane przez Fundację były równocześnie działaniami pożytku publicznego, prowadzone zgodnie ze statusem Fundacji jako organizacji pożytku publicznego.

Opierając się na filozofii i metodyce partnerstwa, Fundacja kierowała się czterema zasadami w realizowaniu poszczególnych inicjatyw, projektów i programów w 2007 roku:

1. wspierać inicjatywę obywatelską i przedsiębiorczość społeczną jako podstawę realizacji założeń rozwoju zrównoważonego;
2. propagować współpracę partnerską pomiędzy organizacjami społecznymi, firmami, samorządami, instytucjami rządowymi oraz uczelniami (integrując w ten sposób działania trzech sektorów), aby lepiej wykorzystywać rozproszone możliwości i zasoby;
3. uwzględniać ochronę środowiska naturalnego jako podstawę życia człowieka i rozwoju nowoczesnej gospodarki rynkowej;
4. promować praktyczne działania lokalne, integrujące uwarunkowania społeczne, środowiskowe i gospodarcze, jako niezbędny instrument osiągania rozwoju zrównoważonego w życiu codziennym Polaków.

W roku 2007 realizacja programu Fundacji obejmowała następujące działania:

- Rozwój Grup Partnerskich dla Rozwoju Zrównoważonego, w szczególności poprzez wspieranie Krajowej Sieci Grup Partnerskich.
- Wdrażanie Programów Tematycznych (Zielone Szlaki-Greenways, Szkoły dla Ekorozwoju, Czysty Biznes).

2.2 GRUPY PARTNERSKIE DLA ROZWOJU ZRÓWNOWAŻONEGO

Współpraca wzbogaca

Fundacja propagowała współpracę partnerską pomiędzy sektorem publicznym, gospodarczym i społecznym, aby w ten sposób animować praktyczne działania obywatelskie na rzecz rozwoju zrównoważonego.

I. Metody działania

Grupa Partnerska to porozumienie instytucji i organizacji reprezentujących różne sektory życia (publiczny, gospodarczy i społeczny), które ma na celu wspólne działanie dla poprawy sytuacji społecznej i gospodarczej, a także ochronę środowiska określonego obszaru. Grupę łączy wspólna wizja, której realizację stanowią wspólne praktyczne działania, a motorem są zaangażowanie, zasoby i umiejętności jej członków.

Grupa Partnerska charakteryzuje się standardami organizacyjnymi, tzn. posiada określone cechy strukturalne (obszar działania, członkowie), funkcjonalne (cele i sposób działania) oraz organizacyjne (struktura, instytucje, regulamin). Swoimi działaniami Grupa obejmuje naturalnie określony geograficzny obszar wspólnoty interesów.

Zakres działania Grupy Partnerskiej zależy od charakteru danego regionu (bogactwa przyrodniczego i kulturowego, potencjału gospodarczego itp.), a także od zainteresowań i pomysłowości partnerów. Fundacja wykorzystuje metodę Grup Partnerskich do realizacji prowadzonych programów tematycznych, w szczególności program Zielonych Szlaków Greenways oraz program Szkoły dla Ekorozwoju.

W 2005 powołano Krajową Sieć Grup Partnerskich w celu wspierania rozwoju poszczególnych Grup poprzez organizowania wspólnych szkoleń, doradztwa oraz wymiany informacji i doświadczeń pomiędzy Grupami działającymi w różnych częściach Polski. Fundacja pełni funkcję sekretariatu Krajowej Sieci i wykorzystuje ją do realizacji inicjatyw i projektów proekologicznych o zasięgu ponadregionalnym oraz do pozyskiwania środków i partnerów krajowych i zagranicznych.

Krajowa Sieć jest strukturą otwartą. Może do niej przystąpić każde lokalnie działające partnerstwo, w ramach którego przedstawiciele instytucji publicznych, organizacji społecznych i przedsiębiorców współpracują w realizacji wspólnych projektów na rzecz rozwoju swojego regionu. Wspomagając Krajową Sieć, Fundacja inspirowała i zachęca nowe inicjatywy partnerskie na szczeblu lokalnym w Polsce i w innych krajach.

II. Działania

Program Grup Partnerskich w roku 2007 koncentrował się na wsparciu poszczególnych Grup Partnerskich zrzeszonych w Krajowej Sieci aby zwiększyć ich potencjał do inicjowania i wspierania działań lokalnych na rzecz rozwoju zrównoważonego. Równocześnie podejmowano liczne działania mające na celu upowszechnienie modelu Grupy Partnerskich w celu zainspirowania powstawania nowych Grup Partnerskich, w szczególności na terenach wiejskich oraz w zakresie realizowania projektów w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Członkowie Grup Partnerskich zrzeszonych w Krajową Sieć otrzymywali cotygodniowy elektroniczny biuletyn informacyjny. Uruchomiono również co miesięczny biuletyn wydarzeń w Grupach, aby zachęcić ich do wymiany informacji i doświadczeń i do podejmowania wspólnych inicjatyw i projektów. Organizacje pozarządowe oraz samorządy zainteresowane tworzeniem Grup Partnerskich uzyskały wsparcie doradcze w zakresie metodyki tworzenia partnerstwa zilustrowane przykładami rozwiązań wdrażanych przez działające GP.

Przeprowadzono 2 ogólnopolskie szkolenie połączone z wizytami studialnymi. Szkolenia dotyczyły:

1. budowania partnerstwa trójsektorowego (Bałtów)

2. zarządzania zasobami w partnerstwie (Radzimowice).

Ponadto zorganizowano 2 spotkania koordynatorów GP, służące uzgadnianiu bieżących działań prowadzonych w Krajowej Sieci Grup Partnerskich oraz wypracowaniu założeń wspólnego projektu Akademia Partnerstwa. Zacieśnieniu i skoordynowaniu działań programowych Krajowej Sieci służyły spotkania dotyczące produktu lokalnego (Gorlice) i zielonych szlaków greenways i ekomuzeów (Debrzno).

W wymiarze krajowym, Fundacja:

- wspierała rozwój Krajowej Sieci jako załączka ogólnopolskiego ruchu Grup Partnerskich. Ważnym elementem tego wsparcia było zorganizowanie IV Krajowego Zjazdu Grup Partnerskich w Radomiu-Pionkach (24-26 maja 2007) wspólnie z Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich i Krajową Siecią LEADER+ oraz krzewienie ciągłej współpracy pomiędzy partnerami Krajowej Sieci Grup Partnerskich poprzez liczne spotkania, wyjazdy studyjne oraz konsultacje.
- w Małopolsce, wspólnie z Wojewódzkim Urzędem Pracy i Wyższą Szkołą Europejską, podjęto próbę wzmocnienia potencjału organizacji społecznych, samorządów, firm oraz powiatowych urzędów pracy do współpracy partnerskiej przy projektowaniu i realizowaniu projektów w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Było to możliwe dzięki realizacji projektu pt. „Wzmocnienie efektywności funkcjonowania małopolskich instytucji rynku pracy”, w którym uczestniczyło 17 powiatowych urzędów pracy, 21 instytucji szkoleniowych oraz 13 organizacji społecznych. Działania wiązały się ze wspólnymi szkoleniami, wyjazdami studyjnymi w kraju i do Szwecji i Anglii oraz z przygotowaniem poradnika projektodawcy na podstawie zdobytych doświadczeń.

W wymiarze międzynarodowym, Fundacja:

- uruchomiła współpracę z partnerami z Czech, Słowacji, Węgier i Słowenii, mającą na celu wypracowanie wspólnych standardów kształcenia animatorów partnerstwa w oparciu o wspólne moduły szkoleniowe, metodykę i podręczniki (projekt TEPA - Visegrad-Slovenian-Swedish Initiative in Training for European Partnership Animators, Grundtvig).
- Zintensyfikowała również współpracę z Inicjatywą Partnerstwa (The Partnering Initiative) International Business Leaders Forum oraz ze studiami podyplomowymi pt. Cross-Sector Partnerships for Sustainable Development na Uniwersytecie w Cambridge.
- Rozwinęła współpracę z francuską siecią UNCPiE, dzięki wspólnemu projektowi pt. 'Exchange of know-how and experience between Polish and French networks involved in the civil society actions', który umożliwił wymianę informacji na temat mechanizmów funkcjonowania obu sieci i nakreślenie pól współpracy.

Upowszechnienie modelu partnerskiej współpracy trójsektorowej jako instrumentu wdrażania rozwoju zrównoważonego odbywało się zarówno na szczeblu lokalnym poprzez prezentacje i prowadzenie szkoleń i dyskusji jak i ponadlokalnym poprzez udział w zajęciach dla studentów studiów podyplomowych w Wyższej Szkole Europejskiej im. J. Tischnera czy Uniwersytecie Warszawskim i konferencjach.

III. Efekty

Działania Fundacji ugruntowały pozycję Fundacji jako eksperta w dziedzinie teorii i praktycznego wdrażania partnerstwa trójsektorowego w Polsce. Efekty programu to:

- Uznanie modelu i standardów Grup Partnerskich jako wzoru dla funkcjonowania partnerstwa trójsektorowego w Polsce przez organizacje podejmujące próby podejmowania działania partnerskiego jako metodę rozwiązywania problemów społecznych i gospodarczych.

- Wypromowanie Grup Partnerskich zrzeszonych w Krajowej Sieci jako wzorce dla nowych inicjatyw partnerskich i działań lokalnych na rzecz rozwoju zrównoważonego

Jeśli chodzi o praktyczne osiągnięcia programu, to Krajowa Sieć wyróżniła najbardziej inspirujące działania roku na rzecz krzewienia partnerstwa w Polsce w trzech kategoriach:

- Grupa Partnerska „Wrzosowa Kraina” wyróżniono jako Grupę Roku” za zintegrowanie do wspólnej pracy ponad 50 partnerów, reprezentujących różne środowiska i sektory wschodniej części Borów Dolnośląskich (gmin Przemków, Chocianów i Gromadka), realizację licznych wspólnych inicjatyw i projektów, które przyczyniają się do ochrony i popularyzacji miejscowego dziedzictwa w ramach Ekomuzeum Wrzosowej Krainy oraz wsparcia lokalnej wytwórczości poprzez promocję Produktu Lokalnego z Wrzosowej Krainy.
- Ekomuzeum „Trzy kultury” w Lutowiskach realizowane przez Grupę Partnerską „Zielone Bieszczady” uznano za najlepszy projekt partnerski w uznaniu twórczego wykorzystania wielokulturowości (spuścizny Polaków, Ukraińców i Żydów) do wykreowania atrakcyjnej oferty turystyczno-poznawczej dla mieszkańców i gości odwiedzających Lutowiska, poprzez połączenie w Ekomuzeum: 14 atrakcji zlokalizowanych wzdłuż 13-kilometrowego szlaku, galerii i sklepiku produktów lokalnych, miejscowej bazy noclegowej i gastronomicznej, warsztatów rękodzielniczo-artystycznych, lokalnych imprez.
- Rafał Plezia z Partnerstwa Doliny Środkowej Odry został wyróżniony jako Animator Roku za bycie aktywnym, ekologicznym i niezmordowanym animatorem partnerstwa na Dolnym Śląsku i nie tylko, bycie dobrą i przyjazną duszą dla liderów sąsiednich Partnerstw, ambitne poszerzanie sieci Ekomuzeów na Dolnym Śląsku, wspieranie partnerstw w realizacji różnych Programów - Ekomuzea, Zielone Szlaki Greenways, czy "Działaj Lokalnie" - Lokalne Organizacje Grantowe.

Krajowa Sieć Grup Partnerskich poszerzyła listę swoich członków do 20 GP, zrzeszając 604 podmioty (129 firm, 228 organizacji pozarządowych i 247 instytucji publicznych), dzięki przystąpieniu dwóch kolejnych Grup Partnerskich: Lokalna Grupa Działania „Bory Tucholskie” i Lokalna Grupa Działania „Światowid” z siedzibą w Łubowie

Publikacje

Grzelewska, M, Serafin, R. i P. Biedrońska (red). 2007. Poradnik projektodawcy: praktyczne aspekty realizacji projektów Europejskiego Funduszu Społecznego. Kraków: Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Józefa Tischnera.

B. Kazior i A. Jarzębska (red). 2007. Materiały z IV Krajowego Zjazdu Grup Partnerskich. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska. CD.

Dalsze informacje

www.grupypartnerskie.pl

Fundatorzy

FUNDUSZ INICJATYW OBYWATELSKICH - projekt pt. „Profesjonalizacja działań, wymiana doświadczeń i współpraca organizacji pozarządowych w ramach Krajowej Sieci Grup Partnerskich” (2006-2007: 187.432 PLN).

KOMISJA EUROPEJSKA, program "Europe for citizens: Promotion of Active European Citizenship" – projekt pt. "Exchange of know-how and experience between Polish and French networks involved in the civil society actions" (2007-2008: 34.067 EUR)

KOMISJA EUROPEJSKA, Europejski Fundusz Społeczny - PO Rozwój Zasobów Ludzkich 2004-2006), projekt pt. "Wzmocnienie efektywności funkcjonowania małopolskich instytucji rynku pracy – Projekt Parasolowy" (2006-2008: 246.359 PLN)

Partnerzy

CZŁONKOWIE KRAJOWEJ SIECI GRUP PARTNERSKICH: Porozumienie Społeczne Naszyjnik Północy, Forum dla Nowej Huty, Grupa Partnerska „Łączy nas Babia Góra”, Partnerstwo dla Ziemi Bocheńskiej, Partnerstwo dla Ziemi Gorlickiej, Grupa Partnerska „Zielone Bieszczady”, Grupa Partnerska „Krzemienny Krąg”, Partnerstwo na Jurze, Partnerstwo Doliny Środkowej Odry, Grupa Partnerska „Cudu nad Wisłą”, Grupa Partnerska „Wrzosowa Kraina”, Partnerstwo Kaczawskie, Partnerstwo Puszczy Kozienickiej „Lokomotywa”, Lokalna Grupa Działania „Wzgórza Dalkowskie”, Grupa Partnerska „Dla Dobra Zatoki Gdańskiej”, Lokalna Grupa Działania „Kwiat Inu”, Lokalna Grupa Działania „Korona Północnego Krakowa”, Lokalna Grupa Działania Gościńiec, Lokalna Grupa Działania „Bory Tucholskie”, Lokalna Grupa Działania „Świątovid”

MIĘDZYNARODOWI PARTNERZY: Partnering Initiative, International Business Leaders Forum, Union Nationale des Centres Permanents d’Initiatives pour l’Environnement (UNCPIE).

Zespół programu

Barbara Kazior (kierownik), Anna Jarzębska (specjalista ds. Grup Partnerskich), Rafał Rajchel (asystent finansowy)

2.3 ZIELONE SZLAKI - GREENWAYS

Propagujemy ekologiczny styl życia

Fundacja animowała współpracę pomiędzy organizacjami pozarządowymi, samorządami i przedsiębiorcami w celu ożywienia lokalnej gospodarki poprzez zaangażowania ich we współtworzenie niezmotoryzowanych szlaków komunikacyjnych, rekreacyjnych i turystycznych w oparciu o poszanowanie lokalnych zasobów przyrodniczych i kulturowych.

I. Metody działania

Od 2001 roku Program Zielone Szlaki – Greenways wspiera rozwój turystyki przyjaznej dla środowiska, promuje zdrowy i aktywny styl życia oraz ożywia gospodarkę lokalną poprzez poszanowanie wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych. Greenways to szlaki dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, tworzone wzdłuż rzek, tradycyjnych, historycznych tras handlowych, naturalnych korytarzy przyrodniczych i kolei. Są to szlaki rowerowe, piesze, konne, wodne i innego typu trasy służące niezmotoryzowanym formom transportu i podróżowania.

Program Zielone Szlaki – Greenways jest realizowany jako część międzynarodowej inicjatywy pn. „Central & Eastern European Greenways” (CEG) realizowanej w Europie Środkowo-Wschodniej przez Stowarzyszenie „Environmental Partnership for Sustainable Development” i stanowi wkład w międzynarodowy ruch greenways.

Główne cele działań prowadzonych w ramach Programu Zielone Szlaki - Greenways, to:

1. Budowanie krajowej sieci zielonych szlaków, w tym szlaków transgranicznych, rozpoznawalnych na rynku krajowym i zagranicznym oraz budowanie szerokiego partnerstwa dla zielonych szlaków w Polsce,
2. Rozwijanie ekoturystyki i turystyki dziedzictwa na zielonych szlakach, w tym poprawa jakości usług turystycznych i tworzenie markowych produktów turystycznych przyczyniających się do lokalnego rozwoju gospodarczego oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego,
3. Inspirowanie i wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich na rzecz rozwoju zrównoważonego, wykorzystujących doświadczenia zielonych szlaków – greenways,
4. Włączenie polskiej inicjatywy zielonych szlaków – greenways w inicjatywy i programy międzynarodowe,
5. Budowanie spójnego systemu upowszechniania know how oraz promocji marki greenways w kraju i regionie Europy Środkowo-Wschodniej.

W skład krajowej sieci Zielonych Szlaków „Greenways” wchodzi obecnie 7 zielonych szlaków, liczących łącznie 3743 km, a w ich realizację zaangażowanych jest 428 partnerów lokalnych – organizacji pozarządowych, samorządów lokalnych, firm, szkół i innych instytucji publicznych.

- Szlak Bursztynowy: Budapeszt – Kraków, Kraków – Gdańsk (koordynuje Fundacja Partnerstwo dla Środowiska);
- Kraków – Morawy – Wiedeń (koordynuje Fundacja Partnerstwo dla Środowiska);
- Zielony Rower – Greenway Karpaty Wschodnie (koordynuje Bieszczadzka Fundacja Partnerstwo dla Środowiska);

- Greenway Naszyjnik Północy (koordynuje Fundacja Naszyjnik Północy);
- Szlak Odry (koordynuje Fundacja Ekologiczna „Zielona Akcja”) Odry);
- Podlaski Szlak Bociani (koordynuje Podlaskie Regionalna Organizacja Turystyczna);
- Szlak Nowa Huta-Dłubnia (koordynuje Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Nowej Huty).

II. Działania w 2007 roku

KODYFIKACJA KNOW-HOW

W 2007 roku Fundacja skupiła swoje działania na zabezpieczeniu oraz opisanu wiedzy i know how Programu Zielone Szlaki – Greenways zgromadzonej w ostatnich latach:

- Opracowano poradnik Programu Zielone Szlaki – Greenways („Zielone szlaki – greenways. Praktyczny poradnik”), który opisuje filozofię i metodykę realizowania szlaków.
- Przygotowano nową stronę internetową programu www.greenways.pl w trzech językach (polski, angielski i hiszpański).
- Znak słowny „zielone szlaki – greenways” oraz znaki słowno-graficzne „Bursztynowy Szlak Greenways” i „Kraków-Morawy-Wiedeń Greenways” zgłoszono do Urzędu Patentowego RP.
- Współtworzono założenia, zasady i kryteria funkcjonowania „Central and East European Greenways” aby w ten sposób zapewnić standardy i zgodność inicjatyw w Polsce z międzynarodowym ruchem zielonych szlaków – greenways.
- Opracowano zasady udziału i współtworzenia Bursztynowego Szlaku Greenways oraz Kraków-Morawy-Wiedeń Greenways dla partnerów lokalnych oraz partnerów strategicznych, w tym też zasady przyznawania licencji na korzystania z logo tych szlaków. Dokumenty te stanowią wzorzec dla innych zielonych szlaków – greenways w Polsce.

PARTNERZY PROGRAMU

Fundacja podjęła również działania na rzecz sformalizowania współpracy z partnerami strategicznymi programu w Polsce, w szczególności:

- Ustalono zasady współpracy z Zarządem Głównym Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego (PTTK), z którym podpisano porozumienie o współpracy na rzecz realizacji zielonych szlaków – greenways.
- Porozumienie o współpracy na rzecz rozwoju Bursztynowego Szlaku podpisano z Urzędem Marszałkiem Województwa Mazowieckiego oraz Mazowiecką Regionalną Organizacją Turystyczną. Podjęto rozmowy o współpracy również z Marszałkiem Małopolskim i Świętokrzyskim.
- Na IV Spotkaniu Koordynatorów Zielonych Szlaków Greenways (18-20 październik w Debrznie) wypracowano i przyjęto program priorytetowych zadań dla sieci greenways i ekomuzeów w Polsce.
- Podjęto systematyczne działania na rzecz pozyskania partnerów i sponsorów dla rozwoju programu, polegające na zidentyfikowaniu dużych firm i wypracowaniu z nimi formuły współpracy oraz na przygotowaniu i składaniu wniosków o dofinansowanie do donatorów publicznych i niepublicznych. W

wyniku tych działań pozyskano wsparcie finansowe dla rozwoju programu od holenderskiej Fundacji Doen.

PROMOCJA

Podjęto szerokie działania na rzecz budowania ofert turystycznych i promocji zielonych szlaków – greenways na targach turystycznych, konferencjach i wizytach studyjnych w Polsce i za granicą.

- Zorganizowano 14 ogólnopolskich konferencji (589 uczestników) oraz 20 seminariów, warsztatów i imprez lokalnych – rajdy, akcje sadzenia drzew (z udziałem 815 osób). Ponadto program przedstawiono na 8 konferencjach i seminariach międzynarodowych (Francja, Norwegia), gdzie prezentowaliśmy zielone szlaki dla audytorium obejmującego łącznie ponad 615 osób;
- W sumie 113 osób wzięło udział w 6 międzynarodowych seminariach i wyjazdach studyjnych w Polsce i za granicą (Białoruś);
- Oferty poszczególnych zielonych szlaków – greenways przedstawiono na targach i konferencjach w kraju (Kraków, Warszawa, Łódź, Puławy, Lipsk, Stara Dąbrowa) i za granicą (Włochy, Niemcy i Francja);
- 5 firm społecznych, uruchomionych w ramach projektu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL („Gospodarka społeczna na Bursztynowym Szlaku”, www.equal.szlakbursztynowy.pl), podjęły aktywne działania na rzecz promocji i sprzedaży ofert turystycznych poszczególnych fragmentów zielonych szlaków – greenways. W wyniku tych działań, zorganizowano pierwsze wizyty studyjne – w maju odbyła się wizyta węgierskich partnerów Bursztynowego Szlaku, w czerwcu study tour dla grupy Amerykanów z QLF-Atlantic Center for the Environment.
- Rozpoczęto promocję Szlaku Kraków-Morawy-Wiedeń poprzez współpracę z partnerami lokalnymi w organizowaniu imprez promujących inicjatywy lokalne na rzecz ekoturystyki oraz poszanowania dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego wzdłuż szlaku. W ramach Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu (16-22 września 2007) zorganizowano cykl 7 imprez promujących ideę greenways, zrównoważoną turystykę oraz bezpieczne i odpowiedzialne podróżowanie (m.in. w Bielsku-Białej, Jastrzębiu-Zdroju, Alwerni, Krakowie). Wspólnie z Prezydentem Krakowa z okazji Dnia Bez Samochodu zorganizowano imprezę na Małym Rynku propagującą zielone szlaki i odpowiedzialne podróżowanie.
- Uruchomiono wspólną akcję pt. „Zadedykuj Drzewko na Zielonym Szlaku Kraków-Morawy-Wiedeń Greenways” z Fundacją „Aeris Futuro” z okazji obchodów Środkowoeuropejskiego Dnia Drzewa. Odbyły się 3 imprezy promujące poszanowanie drzew na Szlaku, w wyniku których pierwsze 70 drzew wzięto pod ochronę.
- Na szczeblu międzynarodowym włączono priorytety i działania zielonych szlaków – greenways w Polsce w programowanie rozwoju i promocji Central and East European Greenways. Był to wynik aktywnego udziału w 2 seminariach koordynatorów greenways organizowanych przez Europejskie Stowarzyszenie „Environmental Partnership for Sustainable Development” w Wolkersdorf, Austria oraz Zebegeny, Węgry. Zielone szlaki – greenways zaprezentowano na Globalnej Konferencji Ekoturystyki organizowanej w Oslo, Norwegia (14-16 maja 2007) jako modelowy przykład inicjatywy przyczyniającej się do rozwoju ekoturystyki i ochrony przyrody.

PRAKTYCZNE DZIAŁANIA

Fundacja kontynuowała działania na rzecz wspierania inicjatyw obywatelskich mających na celu przełożenie idei i założeń zielonych szlaków w praktyczne działania na szczeblu lokalnym.

- Ukierunkowano program Szkół dla Ekorozwoju Fundacji na animowanie inicjatyw pro-ekologicznych na zielonych szlakach – greenways. Umożliwił to ogólnopolski projekt pt. „Szkoly dla ekorozwoju na zielonych szlakach - greenways” współfinansowany ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Toyota European Social Fund.
- Ukierunkowano program Czysty Biznes Fundacji na wspieranie proekologicznych działań firm wzdłuż Bursztynowego Szlaku Greenways. Zainicjowano również nową edycję projektu Czystej Turystyki, skierowaną do firm z branży turystycznej działających na zielonych szlakach – greenways w celu wspierania ich działalności proekologicznej. Umożliwił to projekt pt. „Propagowanie Czystego Biznesu w Polsce” współfinansowany ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego.
- Współpracując z Fundacją Fundusz Partnerstwa przyznano małe dotacje szkołom oraz koordynatorom lokalnym Bursztynowego Szlaku w województwie mazowieckim: PTTK-Lipsko, Zielonkowskie Forum Samorządowe oraz Fundacja Kolei Wąskotorowych oraz dla Fundacji Aeris Futuro na realizację projektu „Zadedykuj drzewo na szlaku Greenways Kraków-Morawy-Wiedeń”.

GREENWAYS DLA BIAŁORUSI I UKRAINY

Fundacja wykorzystywała program zielone szlaki – greenways do wspierania inicjatywy obywatelskiej jako wkład Central and East European Greenways w rozwój ruchu na rzecz demokratyzacji na Białorusi i Ukrainie.

- W ramach współpracy z Organizacją Społeczną „Agro i Ekoturystyka” w Mińsku (OSAiE) zrealizowano inicjatywę „Greenways dla Białorusi”. U uruchomiono stronę internetową www.greenways.by w 4 językach aby zwrócić uwagę na obywatelskie działania proekologiczne prowadzone w ramach Białoruskich zielonych szlaków - greenways. Działania te umożliwiła dotacja z Ministerstwa Spraw Zagranicznych (26.000 internautów odwiedziło strony w 2007). Zorganizowaliśmy wizyty studialne białoruskich partnerów do polskich zielonych szlaków – greenways (2-5 marca 2007) oraz seminarium pt. „Laboratorium turystyki wiejskiej” w Duboczkach k. Minska dla członków Organizacji społecznej "Agro i Ekoturystyka" i koordynatorów Greenways na Białorusi (6-7 lipca 2007).
- Kontynuowaliśmy także współpracę z partnerami ukraińskimi, zwłaszcza Fundacją „Karpackie Ścieżki” z Iwano-Frankowska, wspierając inicjatywę uruchomienia ukraińskiego programu zielone szlaki - greenways. Wynik tej współpracy to powstanie ukraińskiej strony internetowej o zielonych szlakach – greenways pod adresem www.greenways.org.ua.
- Korzystając z uczestnictwa w Programie Inicjatywy Wspólnotowej Equal dla Polski 2004-2006 przeprowadzono działania zmierzające do umocowania 5 organizacji pozarządowych w roli lokalnych agencji zarządzających odcinkami Szlaku Bursztynowego Greenways oraz szlaku Zielony Rower – Greenways Karpaty Wschodnie, a zwłaszcza lokalnym produktem turystycznym powstającym w związku z tymi szlakami.

III. Efekty

Najważniejszym efektem programu jest dalszy rozwój krajowej sieci zielonych szlaków – greenways oparty na angażowaniu zarówno instytucji publicznych jak i niepublicznych we wspólne działania mające na celu inspirowanie i wspieranie inicjatywy obywatelskiej na rzecz zdrowego, aktywnego i proekologicznego stylu życia.

- We współpracy z partnerami lokalnymi, wyznaczono 273 km nowych odcinków zielonych szlaków – greenways, rozszerzając krajową sieć do 3.743 km.
- W program zaangażowało się ponad 428 lokalnie działających organizacji pozarządowych, samorządów, szkół oraz przedsiębiorców. Każda z nich zadeklarowała się podjęcia działań proekologicznych mających na celu zmniejszenia ich oddziaływania na środowisko.
- Zainspirowano ponad 32 inicjatywy, akcje i projekty wzdłuż zielonych szlaków - greenways przekładających się bezpośrednio na poprawę ochrony środowiska i rozwój lokalny.
- W ramach projektu „Zadedykuj drzewko” wykupiono i posadzono 70 drzew wzdłuż zielonego szlaku Kraków-Morawy-Wiedeń (na tym szlaku łącznie posadziliśmy już 7000 drzew od 2003 roku).
- Strony www.greenways.pl odwiedziło 60.000 internautów czyli średnio 5.000 wizyt miesięcznie. Ponadto ukazało się ponad 50 relacji prasowych oraz kilkustronicowy artykuł o zielonych szlakach w kwietniowym ogólnopolskim dodatku „Turystyka” Gazety Wyborczej.
- Program zielone szlaki – greenways wpisano w priorytety rozwoju województwa Mazowieckiego oraz Małopolskiego.
- Powstało 5 firm społecznych – lokalnych agencji Szlaku Bursztynowego Greenways oraz szlaku Zielony Rower – Greenways Karpaty Wschodnie; wypracowano know-how w zakresie przekształcania organizacji pozarządowej w pracodawcę oraz tworzenia lokalnego produktu z zakresu turystyki dziedzictwa.

Publikacje

Bardziej M. 2007. Opatów. Miasto na Bursztynowym Szlaku. Przewodnik turystyczny po miejscu na Bursztynowym Szlaku. Kraków: Bezdroża.

Galuszka, N., D. Zaręba i I. Stępień. 2007. Turystyka dziedzictwa na Bursztynowym Szlaku Greenways i Szlaku Zielony Rower Greenway – katalog turystyczny. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska (wersja polska i angielska).

Informator. 2007. Południe kraju – prezentacje Bursztynowego Szlaku i Szlak Zielony Rower. Wkładki do Miesiąca w Krakowie. Kraków.

Krokosz, P. 2007. Gorlice- na szlaku czarnego złota. Kraków: Bezdroża.

Krzeszowiak W., Zaręba D., Zasadziński M (red). 2007. Przysłop. Z widokiem na Babią Górę. Przewodnik turystyczny po miejscu na Bursztynowym Szlaku. Kraków: Bezdroża.

Leśniakiewicz, M. i B. Wozniak 2007. Sucha Beskidzka - w cieniu Babiej Góry. Kraków: Bezdroża.

Pacula, A. 2007. Lanckorona – romantyczne miasteczko. Kraków: Bezdroża.

Palmowski, K. 2007. Zielony Rower. Kraków: Bezdroża.

Rej, M. i Z. Tyczyński 2007. Baltów- na szlaku żółwia i dinozaura. Kraków: Bezdroża.

Serafin, R. (red) 2007. Contribution of social enterprises to revitalizing natural and cultural heritage. Introducing case studies from Poland, France, Italy and Finland, Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska (w j. ang).

Serafin, R. (red) 2007. Wkład firm społecznych do ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska (w j. pl).

Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne "Na Bursztynowym Szlaku" 2007. Kalendarz 2008 -Kobiety i Rozwój, Kraków-Lanckorona: Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne "Na Bursztynowym Szlaku".

Zaręba, D. (red) 2007. Zielone szlaki - greenways. Praktyczny poradnik. Kraków-Brno: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska/Stowarzyszenie Environmental Partnership for Sustainable Development.

Więcej informacji:

www.greenways.pl; www.szlakbursztynowy.pl; www.krakowwieden.pl; www.greenways.by

Fundatorzy

TOYOTA FUND FOR EUROPE (2007: 23.980 EUR).

FUNDACJA DOEN (2007-2009: 125.500 EUR)

INICJATYWA WSPÓLNOTOWA EQUAL – Działanie II (2005-2007: 9.270.000 PLN).

INICJATYWA WSPÓLNOTOWA EQUAL – Działanie III (2007-2008: 429.193 PLN)

Partnerzy

KOORDYNATORZY ZIELONYCH SZLAKÓW: Fundacja Partnerstwo Doliny Środkowej Odry (Szlak Odry), Fundacja Bieszczadzka Partnerstwo dla Środowiska i Bieszczadzkie Towarzystwo Cyklistów (Zielony Rower), Fundacja Naszyjnik Północy (Greenway Naszyjnik Północy), Podlaska Regionalna Organizacja Turystyczna (Podlaski Szlak Bociani), Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Nowej Huty (Zielony Szlak Nowa Huta – Dłubnia).

PARTNERZY KRAJOWI: PTTK – Zarząd Główny; Polska Organizacja Turystyczna; Urząd Marszałkowski Woj. Mazowieckiego; Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna; Urząd Miasta Krakowa; Polska Agencja Rozwoju Turystyki

PARTNERZY MIĘDZYNARODOWI: Environmental Partnership for Sustainable Development; Stowarzyszenie Społeczne "Agro i Ekoturystyka", "Wypoczynek na Wsi", Białoruś; Fundacja „Karpackie Ścieżki”, Ukraina; QLF – Atlantic Center for the Environment, USA

Zespół programu

Dominika Zaręba (Krajowy Koordynator Programu Zielone Szlaki – Greenways), Nina Gałuszka (Koordynator Bursztynowego Szlaku). Krzysztof Florys (Koordynator Szlaku Kraków-Morawy-Wiedeń).

2.4 SZKOŁY DLA EKOROZWOJU

Pomagamy szkołom stać się żywymi przykładami zrównoważonego rozwoju

Fundacja kształtowała proekologiczne i prospołeczne postawy społeczności lokalnych poprzez angażowanie osób oraz instytucji skupionych wokół szkół (tzn. m.in. młodzież, nauczycieli, rodziców, sąsiadów, samorządy, firmy, organizacje społeczne) w planowanie i realizację praktycznych projektów związanych z ochroną środowiska.

I. Metody działania

Program angażuje młodzież, nauczycieli, rodziców, organizacje pozarządowe, firmy, samorządy oraz osoby indywidualne sprzyjające szkole, we wspólne projektowanie i realizowanie działań na rzecz poprawy środowiska naturalnego. Inspirując realizację małych, praktycznych projektów, przynoszących wymierne efekty, program pokazuje, że każdy z nas może włączyć się we wdrażanie zasad rozwoju zrównoważonego.

Program wykracza poza działalność edukacyjną i zmierza do inicjowania lokalnych przedsięwzięć, integrowania mieszkańców, poszanowania lokalnego dziedzictwa, wdrażania innowacyjnych rozwiązań i dostarczania informacji. Ostateczny charakter i kształt podjętych działań w poszczególnych przypadkach zależy przede wszystkim od wiedzy, pomysłowości i zaangażowania uczestników programu.

Program dostarcza paletę narzędzi, dobrych praktyk i przykładów w zakresie projektów związanych z ochroną środowiska (m. in. woda, energia, odpady, ochrona przyrody i gospodarowanie przestrzenią publiczną) oraz wsparcie merytoryczne, organizacyjne i finansowe (małe dotacje). Wszystkie te możliwości muszą być jednak dopasowane do potrzeb i uwarunkowań sytuacji poszczególnych szkół. Aby tak się stało, szkoła musi wykazać się inicjatywą, pomysłowością i aktywnością.

Szkoły zarządzane w sposób modelowy pod względem rozwiązań ekologicznych, które współpracują z licznymi partnerami i łączą te działania z treściami edukacyjnymi, mogą ubiegać się o certyfikat Lokalnego Centrum Aktywności Ekologicznej i najwyższe wyróżnienie - międzynarodowy certyfikat „Zielonej Flagi”, nadawany w ramach Programu Eco-Schools w 54 krajach. W Polsce, certyfikaty te nadawane są przez Kapitułę Programu działającą pod patronatem Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Środowiska.

Szkoła, które zdecyduje się na uczestnictwo w programie:

- otrzymuje wsparcie techniczne na wszystkich etapach realizacji programu od planowania poprzez projektowanie, aż do wdrożenia pomysłów;
- mierzy swoje oddziaływanie na środowisko poprzez narzędzie internetowe – kalkulator ekoszkola,
- bierze udział w warsztatach szkoleniowych i seminariach dotyczących określonego tematu,
- bierze udział w regionalnych konferencjach, wizytach studialnych i innych;
- może otrzymać wsparcie finansowe projektu (w ramach konkursu małych grantów) z Funduszu Partnerstwa;
- uzyskuje możliwość wymiany doświadczeń (m.in. poprzez strony internetowe) i spotkań z ekspertami w ramach sieci szkół i w ramach sieci międzynarodowej;
- zyskuje nowe możliwości działań na rzecz środowiska w ramach innych programów Fundacji.

II. Działania w 2007

W 2007 roku, Fundacja realizowała Program szkoły dla Ekorozwoju z partnerami w Polsce, w Czechach, Anglii i Hiszpanii. Operacyjnie, skupiono się na trzech konkursach skierowanych do szkół:

1. „Szkoły dla Ekorozwoju na Dolnym Śląsku – Zadbajmy o wspólną przestrzeń” realizowany na terenie Dolnego Śląska równocześnie w Czechach i w Wielkiej Brytanii.
2. „Szkoły dla Ekorozwoju – Lokalne Centra Aktywności Ekologicznej (Zrównoważonego Rozwoju)”, realizowany na terenie całej Polski.
3. „Wprowadzenie zarządzania środowiskowego do szkół w Polsce”, realizowany na terenie całej polski

Przeprowadzając konkursy zorganizowano:

- 15 warsztatów (170 uczestników),
- 3 konferencje (120 uczestników),
- 3 wizyty studialne (80 uczestników) w obszar działania partnerstwa „Łączy nas Babia Góra” i Szkoły Podstawowej nr 4 w Zawoi Przysłop oraz do Czech,
- doradztwo w zakresie technicznych wdrożeń i rozwiązań ekologicznych, w tym 5 audytów środowiskowych.

Za pośrednictwem Funduszu Partnerstwa przyznano 46 małych dotacji na łączną kwotę 218 000 PLN na wsparcie inicjatyw i projektów zgłaszanych przez szkoły.

Jednym z ważniejszych działań zainaugurowanych było objęcie nad Programem patronatu przez Ministerstwo Środowiska i Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz powołanie Kapituły Programu SdE, która wspiera podejmowane działania, doradza w zakresie kierunków rozwoju programu oraz włącza się w prace nad certyfikacją szkół i nad tworzeniem narzędzia do badania przez szkoły efektu ekologicznego i wpływu na środowisko działań podejmowanych w małych projektach realizowanych przez szkoły.

III Efekty

Pomogliśmy 50 szkołom podjąć inicjatywy i projekty proekologiczne w celu pokazania, że szkoła może stać się „żywym przykładem rozwoju zrównoważonego”. Szkoły poprzez swoje działania związane z wdrażaniem rozwiązań ekologicznych podjęły działania w zakresie gospodarki odpadami, wody, energii i przyrody co przekłada się na efekt ekologiczny i ok. 10% oszczędności dotyczące zużycia wody i zmniejszenia ilości odpadów oraz zużycia energii i wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Zaś dzięki podjęciu działań przyrodniczych udało się objąć społecznymi formami ochrony przyrody ok. 10 miejsc. Zainteresowane szkoły z całej Polski rejestrowały się na stronie www.ekoszkola.pl, otrzymując w ten sposób dostęp do doradztwa fachowego, możliwość uczestniczenia w szkoleniach, wizytach studyjnych i konferencjach oraz ubiegania się o małą dotację na wsparcie praktycznych działań z Funduszu Partnerstwa. W 2007 roku zarejestrowało się 50 szkół z całej Polski.

Dzięki wprowadzonemu systemowi akredytowania szkół jako Lokalne Centra Aktywności Ekologicznej (LCAE), podjęto ocenę i monitoring skuteczności we wprowadzaniu zasad rozwoju zrównoważonego nie tylko w swoim własnym funkcjonowaniu, ale również poza szkołą w miejscowościach, w których się znajdują. W akredytowanych Centrach za pośrednictwem narzędzia internetowego, uruchomiono program systematycznego monitorowania zarządzania odpadami, energią, zasobami wodnymi oraz społecznych form ochrony przyrody i rewitalizacji przestrzeni publicznych.

W 2007 akredytowano 5 Lokalnych Centrów Aktywności Ekologicznej:

- Szkoła Podstawowa w Woźnikach,
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Rodakach,

- Szkoła Podstawowa nr 1 w Krynicy Zdroju,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Czajowicach,
- Szkoły Podstawowa w Miszkowicach.

Szkoły posiadające certyfikat LCAE mogły ubiegać się o najwyższe wyróżnienie Eco-Schools Zielonej Flagi i dołączyć do grona liderów z 54 krajów. Przyznano pierwszą Zieloną Flagę w Polsce Szkole Podstawowej nr 4 im Św. Rafała Kalinowskiego w Zawoi Przysłop, która uwzględniła w swoich zadaniach kompleksowe i bardziej sformalizowane podejście w zarządzaniu środowiskiem zgodnie z systemem EMAS i ISO14001. W szkole prowadzony jest selektywny system gospodarki odpadami na 7 strumieni odpadów i osiągane są oszczędności do ok. 30%, oszczędzanie wody o ok. 20%, zajmują się również ochroną terenów zielonych i oszczędzaniem energii i promowaniem odnawialnych źródeł energii poprzez zainstalowanie urządzeń i rozwiązań termomodernizacyjnych. Dzięki temu szkoła zużywa o ok. 20% energii mniej niż przed wdrożeniem tych rozwiązań.

W podobnym kierunku rozwijają się pozostałe LCAE. Tylko w ostatnim roku w dwóch szkołach zainstalowano oświetlenie energooszczędne, w innych wdrożono lokalne systemy segregacji odpadów, zagospodarowano tereny zielone promując stare odmiany drzew owocowych, krzewów i wdrażając produkcję przetworów tradycyjnych, wprowadzono modernizację przyszkolnej oczyszczalni ścieków wraz z edukacją dla mieszkańców i promowania tego typu rozwiązań na terenie miejscowości.

Publikacje

Łuszczek, M. (red) 2007. Szkoły dla ekorozwoju – Lokalne Centra Aktywności Ekologicznej – wprowadzenie do podnoszenia jakości Zbiór studiów przypadku 2006/7. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska. Multimedialne CD.

Fundatorzy

TOYOTA FUND FOR EUROPE (2007: 186 770 PLN).

TOYOTA MOTOR POLAND (2006-2007: 21 600 PLN)

NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ (2006-2007: 294 722 PLN).

NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ (2007 – 2008: 310 200 PLN)

MIASTO KRAKOW – GMINNY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA (2007 – 13 200 PLN)

Partnerzy

KOORDYNATORZY REGIONALNI: Fundacja Ekologiczna „Zielona Akcja”; Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Chełmska Śląskiego „Tkacze Śląscy”; Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Doliny Bystrzycy; Dolnośląska Fundacja Ekorozwoju.

PARTNERZY KRAJOWI: Toyota Motor Manufacturing Poland z Wałbrzycha; Toyota Motor Industries Poland z Jelcza Laskowice; Toyota Motor Poland, Starostwo Powiatowe w Oławie, Miasto Wałbrzych

PARTNERZY MIĘDZYKRAJOWI: Toyota Motor Europe; Foundation for Environmental Education (FEE); Groundwork UK; Nadace Partnerstvi, Republika Czeska; Ciudad Technologica Valnalon, Hiszpania

Dalsze informacje

Więcej informacji na stronach internetowa www.ekoszkola.pl oraz www.ssd-cap.org.

Zespół programu

Małgorzata Łuszczek (koordynator krajowy), Agnieszka Siek – asystent, Urszula Ptasińska – asystent programowy, Rafał Rajchel – asystent finansowy

2.5 CZYSTY BIZNES

Konkurencyjni dzięki ekologii

Fundacja wspierała proekologiczne i prospołeczne działania małych i średnich firm, aby pokazać w praktyce, że działania na rzecz ochrony środowiska nie są jedynie kosztami czy też dodatkowymi obciążeniami, ale są ważnym elementem dobrze zarządzanej firmy i sposobem na zarabianie pieniędzy.

I. Metody Działania

Fundacja współpracuje z firmami, które traktują ochronę środowiska priorytetowo, angażując je w praktyczne działania na rzecz zrównoważonego rozwoju. Od 1998 roku, Fundacja inspirowa i wspiera proekologiczne działania małych i średnich firm poprzez Program Czysty Biznes, który wypracowano wspólnie z brytyjską organizacją Groundwork oraz firmą BP pod koniec lat dziewięćdziesiątych. Czysty Biznes pomaga firmom realizować sprawdzone i nowatorskie inicjatywy proekologiczne i prospołeczne, w taki sposób by stały się one stałymi elementami systemu zarządzania firmą, przyczyniając się w bezpośredni sposób do zwiększenia jej konkurencyjności. Program wsparcia polega na trzech elementach:

- Pomoc dla firm we wprowadzaniu proekologicznych działań WEWNĄTRZ firmy – np. takie, które przyczynią się do obniżenia kosztów produkcji i w związku z tym bezpośrednio zwiększają jej konkurencyjność na rynku,
- Motywowanie firm do angażowania się w działania proekologiczne NA ZEWNĄTRZ firmy, a zwłaszcza najbliższym otoczeniu zakładu oraz na najważniejszych rynkach zbytu,
- Tworzenie firmom możliwości angażowania się w długofalowe projekty na rzecz ochrony środowiska i SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH we współpracy z samorządem, organizacjami społecznymi oraz innymi sektorami życia społecznego i gospodarczego.

Firmy biorą udział w programie poprzez uczestnictwo w Klubach Czystego Biznesu, które zrzeszają przedsiębiorstwa wg siedziby lub profilu działalności. Każdy klub ma swojego opiekuna (Koordynatora), którego zadaniem jest utrzymywanie stałego kontaktu z przedsiębiorcami oraz pomaganie im w korzystaniu z możliwości Programu. W latach 1998-2007 z programu skorzystało ponad 5.000 firm.

Angażując się w program Czysty Biznes, firma przeprowadza przegląd ekologiczny w celu zidentyfikowania możliwości zmniejszenia kosztów oraz oddziaływania na środowisko. Na podstawie przeglądu, firma podejmuje działania na rzecz opracowania i wdrożenia:

1. polityki ekologicznej firmy,
2. programu zarządzania środowiskiem w firmie, identyfikując priorytety działania,
3. planu wdrożenia rozwiązań proekologicznych (inwestycyjnych i nieinwestycyjnych),
4. systemu bieżącego monitorowania oddziaływania na środowisko naturalne.

Firmy Czystego Biznesu mają dostęp do doradztwa, informacji, szkoleń oraz możliwość monitorowania swojego oddziaływania na środowisko poprzez narzędzie internetowe Menadżer Środowiska (www.eko-spec.pl), które zostało opracowane w latach 2004-6 dzięki dofinansowaniu ze strony Komisji Europejskiej w ramach programu Life-Środowisko.

II. Działania

W 2007 roku, 17 Klubów Czystego Biznesu zrzeszało 348 firm, głównie w Polsce południowej. Wszystkie Kluby i firmy w nich zrzeszone korzystały z narzędzia internetowego – Menadżer Środowiska do monitorowania i zmniejszania swojego oddziaływania na środowisko.

Działania programu Czysty Biznes koncentrowały się na wykorzystaniu 9-letnich doświadczeń w propagowaniu proekologicznych postaw małych i średnich firm do wypracowania nowej formuły funkcjonowania programu, ukierunkowanego na wspomaganie firm w podejmowaniu proekologicznych i innowacyjnych inwestycji w rozwój swojej działalności. Wiązało się to z zakończeniem finansowania dla programu ze strony programu Life-Environment Komisji Europejskiej oraz uruchomieniem nowego dofinansowania ze strony Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

NOWA EDYCJA

W wyniku przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, potrzeby małych i średnich firm nie skupiają się już na kwestii czy uwzględniać ochronę środowiska i zaangażowanie społeczne w swoje działania biznesowe, ale raczej na programowaniu jak te kwestie wprowadzić najskuteczniej w podnoszenie konkurencyjności firmy na rynku. Nową edycję Czystego Biznesu zaprogramowano i uruchomiono aby odpowiedzieć na tę potrzebę. Dlatego też nowy Czysty Biznes kładzie nacisk na wprowadzanie zasad zrównoważonego rozwoju w funkcjonowanie firm,, w szczególności małych i średnich, w celu osiągnięcia mierzalnego efektu ekologicznego, społecznego i ekonomicznego. Wykorzystując narzędzie internetowe Menadżer Środowiska, podjęto działania na rzecz:

- zwiększenie liczby członków-firm do 500 i powołanie nowych Klubów Czystego Biznesu,
- zidentyfikowanie najczęściej powtarzających się problemów środowiskowych firm (200 audytów środowiskowych),
- wypracowanie indywidualnych programów ograniczenia negatywnego oddziaływania firm na środowisko, w oparciu o które będą realizowane wdrożenia (inwestycyjne i nieinwestycyjne) prowadzące do obniżenia w firmach zużycia energii (średnio o 10 %), wody (20%), materiałów (5%) i zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów i emisji (10%),
- zaangażowanie do współpracy co najmniej dwóch instytucji finansowych w celu wypracowania tanich i przyjaznych dla firm mechanizmów finansowania inwestycji środowiskowych, które splanowane będą z osiągniętych oszczędności.

ROZWÓJ STRUKTURY

- dokonano weryfikacji istniejącej struktury programu pod kątem uruchomienia nowej edycji Czystego Biznesu, mającej na celu odpowiedzenie na potrzeby i uwarunkowania małych i średnich firm w Polsce. Odnowiono akredytacje 14 organizacji/firm do prowadzenia Klubu Czystego Biznesu oraz rozpoczęto rozmowy z 4 nowymi, tak żeby powstała sieć Klubów Czystego Biznesu w całej Polsce. Obecnie Kluby działają na Podkarpaciu, na Śląsku, Dolnym Śląsku, Pomorzu, w Małopolsce oraz powstają nowe na Mazowszu, Wielkopolsce, Podlasiu.
- przeprowadzono rekrutację zespołu i partnerów do realizacji nowej edycji Czystego Biznesu i opracowano procedury finansowe, organizacyjne i prawne jej wdrożenia. Została zaktualizowana Księga Jakości Czystego Biznesu opisująca standardy świadczonych w Programie usług.

PROMOCJA

- przeprowadzono 10 seminariów dotyczących zagadnień ochrony środowiska, finansowania inwestycji ekologicznych dla firm, instytucji, organizacji. W seminariach udział wzięło 250 osób. Seminaria odbyły się w Krakowie, Warszawie, Debrznie, Zakopanem, Tarnowie, Katowicach, Bielsku-Białej
- zorganizowano 9 edycję Konkursu Nagród Czystego Biznesu. Laureatami zostali:

Kategoria I – Zarządzanie wodą, energią odpadami

MANEX Sp. z o.o. z Krakowa: „Technologia procesu chłodzenia wraz z odzyskiem ciepła zastosowana w linii technologicznej”.

Kategoria II – Innowacje i Transfer Technologii

Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o. z Tarnow: „Utylizacja utleniacza paliwa raketowego”

Kategoria III – Produkt i usługa w turystyce

Green Traveller [Turystyka Dziedzictwa Kulturowego Babiogórskie Stowarzyszenie Zielona Linia ze Stryzawy: „Produkt turystyczny „Babia Góra”- magia, legendy, kultura”

Laureaci Czystego Biznesu oraz Lidera Polskiej Ekologii z 2006 i 2007 mogli startować do drugiej polskiej edycji Konkursu Europejskich Nagród „Biznes dla Środowiska”, organizowanego pod patronatami Ministra Środowiska, Ministra Gospodarki, Ministra Rozwoju Regionalnego. Zwyciężyły 3 firmy, który otrzymały nominację do startu w finałach ogólnoeuropejskich Nagród „Biznes dla Środowiska” organizowanych przez Komisję Europejską:

kategorii I – Zarządzanie:

- HMS Sp. z o.o. w Niepołomicach, nazwa projektu: „Budowa i rozbudowa nowego zakładu produkcji krat pomostowych w HMS Sp. z o.o. w Niepołomicach”,

kategorii III – Proces:

- Leśny Bank Genów Kostrzyca, nazwa projektu: „Kompleksowe działania Leśnego Banku Genów Kostrzyca gwarancją zrównoważonego wykorzystania przechowywanych zasobów materiału nasiennego”,
- Biuro Projektów KOKSOPROJEKT Sp. z o.o., nazwa projektu: „Nowoczesna bateria koksownicza wyposażona w innowacyjne i ekologicznie skuteczne rozwiązania”.

Osiągnięcia firm Czystego Biznesu zaprezentowano na międzynarodowych targach Green Week w Brukseli oraz natargach POLEKO w Poznaniu.

CENTRUM INFORMACJI EKOLOGICZNEJ

Kluczowym elementem programu Czysty Biznes jest Centrum Informacji Ekologicznej, które świadczy usługi informacyjne na rzecz firm zrzeszonych w klubach Czystego Biznesu oraz wszystkich programów Fundacji. Działania Centrum Informacji Ekologicznej:

- Prowadzenie infolinii, poszukiwanie rozwiązań konkretnych problemów związanych z ochroną środowiska. Najczęściej poruszane zagadnienia dotyczą kwestii prawnych, gospodarki odpadami oraz źródeł finansowania inwestycji ekologicznych. W roku 2007 udzielono ponad 100 porad infolinijnych, w sumie w bazie znajduje się ponad 2500 infolinii, udostępnionych dla firm.
- Publikowanie i rozpowszechnianie przeglądu artykułów prasowych „Biznes i Ekologia” (w 2007 roku - 24 wydania) oraz „Serwis branżowy” informujący firmy o innowacjach technicznych w dziedzinie ochrony środowiska w poszczególnych branżach (w 2007 roku - 12 wydań).
- Redagowanie Biuletynu Czystego Biznesu (w roku 2007-12 wydań)

- Redagowanie Biuletynu dla mediów (w roku 2007- 24 wydania)
- Redagowanie stron internetowych: www.epce.org.pl, www.czystybiznes.pl, www.euro-eko-nagrody.pl, www.fundusz.epce.org.pl,
- Zarządzanie i aktualizacja narzędzia internetowego Menadżer Środowiska (www.eko-spec.pl)
- Opracowanie angielskiej wersji Menadżera Środowiska dzięki czemu z narzędzia do monitorowania wpływu na środowiska mogą korzystać również firmy zagraniczne
- Obsługa internetowa Klubu Korespondencyjnego, który zrzesza firmy z całej Polski (50 członków).

ROZWÓJ PROGRAMÓW BRANŻOWYCH

W ramach Programu Czysty Biznes, w odpowiedzi na potrzeby i ze względu na różnorodne uwarunkowania firm z różnych sektorów opracowano programy branżowe. W 2007 realizowano:

- CZYSTA TURYSTYKA – program odpowiadający na potrzeby firm z sektora turystycznego (przyznano 4 certyfikaty, łącznie od 2004 przyznano 20 certyfikatów),
- ZIELONE BIURO – program skierowany do firm, które chcą zarządzać biurem w sposób przyjazny dla środowiska (przyznano 2 certyfikaty i uruchomiono wdrożenie zielonego biura w Fundacji, łącznie od 2004 roku przyznano 5 certyfikatów), W ramach Programu Zielone Biuro 10 firm rozpoczęło wdrażanie Certyfikatu Zielone Biuro.
- WIZERUNEK – polegający na zagospodarowaniu przestrzeni wokół firmy (zieleni, mała architektura, oznakowanie) W ramach projektu wykonano, we współpracy z Wydziałem Architektury Politechniki Krakowskiej 50 projektów zagospodarowania zieleni wokół firm, w tym duży, kompleksowy projekt dla Jednostki Ratownictwa Chemicznego w Tarnowie – 54 ha.
- MINIMALIZACJA ODPADÓW I STRAT – pomoc dla firm produkcyjnych w zmniejszeniu ilości produkowanych odpadów, zużycia energii, wody, emisji zanieczyszczeń do powietrza. W ramach projektu dokonano wdrożeń środowiskowych w 50 firmach, np. w firmie Adler z Bielska-Białej dzięki wprowadzeniu zamkniętego obiegu wody zaoszczędzono 99% wody i zmniejszono ilość powstających ścieków o 99%.
- ZIELONE PARKI PRZEDSIĘBIORCZOŚCI – podnoszenie atrakcyjności terenów przemysłowych poprzez wspólne działania firm, samorządów, organizacji pozarządowych (utworzono Zielony Park Przedsiębiorczości „Zielona Krajna” w Sępólnie Krajeńskim).

III. Efekty

Oddziaływanie poszczególnych firm na środowisko było oceniane na podstawie przeglądów środowiskowych i okresowych wizyt Koordynatorów i specjalistów Czystego Biznesu w tych firmach. Wskaźniki realizacji programu oraz przeprowadzane corocznie badania postaw firm wobec środowiska pokazują skalę osiągniętych usprawnień prośrodowiskowych. W okresie 2004-7, współpracując z 348 firmami, osiągnięto następujące efekty:

- przeprowadzono 251 przeglądów środowiskowych w firmach;
- zidentyfikowano 870 problemów środowiskowych;
- opracowano i wdrożono 150 polityk środowiskowych;
- opracowano i zainicjowano wdrożenie 150 programów usprawnień środowiskowych;
- wdrożono 145 projektów usprawnień środowiskowych;

- zrealizowano 196 wdrożeń prawnych, dzięki którym firmy działają zgodnie z przepisami ochrony środowiska.

W 2007r. aż 86% ankietowanych firm prowadziło systematyczny monitoring swojego oddziaływania na środowisko, co stanowi wzrost o 20% w stosunku do roku 2004. 84% firm, czyli cztery z każdych pięciu, zadeklarowało wdrożenie praktycznych usprawnień prośrodowiskowych. Te usprawnienia najczęściej dotyczyły zmniejszenia zużycia energii (48%), minimalizacji odpadów (43%) lub poprawy najbliższego otoczenia firmy (33%). Znacznie więcej niż połowa ankietowanych – 64% - zadeklarowało, że planuje podjęcie inwestycji prośrodowiskowych w kolejnym roku.

Narzędzie internetowe „Menadżer Środowiska” rozszerzyło zasięg oddziaływania Programu Czysty Biznes, udostępniając doświadczenia i wiedzę Programu szerokiemu gronu użytkowników, umożliwiając wymianę doświadczeń między firmami i bardziej efektywne angażowanie agend publicznych w działania na rzecz firm na szczeblu lokalnym i krajowym oraz umożliwiając monitoring i kontrolę jakości usług świadczonych w ramach Programu CB. W roku 2007 po udostępnieniu narzędzia internetowego dla użytkowników spoza Klubów Czystego Biznesu do systemu zalogowało się ponad 150 firm z całej Polski. Zainteresowanie prowadzeniem Klubu Czystego Biznesu wykazało około 10 firm/institucji. Wzrosły znacznie statystyki odwiedzeń i w roku 2007 wynosiły - 46 511.

Publikacje

Figórska, E., Serafin, R. i I. Kuczyńska 2007. Opakowania - materiał instruktażowo – szkoleniowy. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Figórska, E., Serafin, R. i I. Kuczyńska. 2007. Odpady - materiał instruktażowo – szkoleniowy. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Figórska, E i R. Serafin (red) 2007. Branża medyczna: materiał instruktażowo – szkoleniowy. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Figórska, E i R. Serafin (red) 2007. Branża biurowa: materiał instruktażowo – szkoleniowy. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Figórska, E i R. Serafin (red) Branża budowlana: materiał instruktażowo – szkoleniowy. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Figórska, E i R. Serafin (red) Branża mechaniczna: materiał instruktażowo – szkoleniowy. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Figórska, E i R. Serafin (red) Branża motoryzacyjna: materiał instruktażowo – szkoleniowy. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Figórska, E i R. Serafin (red) Branża spożywcza: materiał instruktażowo – szkoleniowy. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Figórska, E i R. Serafin (red) Branża turystyczna: materiał instruktażowo – szkoleniowy. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Figórska, E i R. Serafin (red) Branża tworzyw sztucznych: materiał instruktażowo – szkoleniowy. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Figórska, E, R. Serafin, K. Kwaterra, M. Serafin i A. Skrzyńska. 2007. Budowanie międzysektorowego partnerstwa na terenie Zielonych Parków Przedsiębiorczości. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Figórska, E, Serafin, R., Mrzygłód, M i I. Kłosok-Baza 2007. Woda i ścieki - materiał instruktażowo – szkoleniowy. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Figórska, E. i A. Skrzyńska. 2007. Regeneracja i zagospodarowanie terenów przemysłowych. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Figórska, E. i J. Chyla 2007. Surowce - materiał instruktażowo – szkoleniowy. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Figórska, E. i J. Chyla 2007. Zarządzanie procesem technologicznym – materiał instruktażowo – szkoleniowy. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Figórska, E., Serafin, R., Biernacik, T., Maludziński, B. i A. Lechowska. 2007. Energia – materiał instruktażowo – szkoleniowy. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Figórska, E., Serafin, R. i A. Kowalski 2007. Transport: - materiał instruktażowo – szkoleniowy, Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Serafin, R., Węgrzycka, U. i M. Stanula. 2007. Czysty Biznes czyli jak zarabiać chroniąc środowisko naturalne. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Serafin, R., Węgrzycka, U. i M. Stanula. 2007. Zintegrowane zarządzanie środowiskiem dla polskich Małych i Średnich Przedsiębiorstw poprzez narzędzie internetowe Menadżer Środowiska. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska

Stanula, M., Serafin, R., i U. Węgrzycka, 2007. Menadżer Środowiska- wprowadzenia dla użytkownika. Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Zespół Czysty Biznes. 2007. Gospodarka energią (Film). Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Zespół Czysty Biznes. 2007. Gospodarka wodną (Film). Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Zespół Czysty Biznes. 2007. Minimalizacja odpadów (Film). Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Zespół Czysty Biznes. 2007. Opakowania (Film). Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Zespół Czysty Biznes. 2007. Transport wewnętrzny (Film). Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Zespół Czysty Biznes. 2007. Wizerunek (Film). Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Zespół Czysty Biznes. 2007. Zielone biuro (Film). Kraków: Fundacja Partnerstwo dla Środowiska.

Więcej informacji

www.czystybiznes.pl i www.eko-spec.pl

Fundatorzy

BP Poland (2007: 50.000 PLN).

Mechanizm Finansowy EOG oraz Norweski Mechanizm Finansowy (2007-2011: 1 275 061 EUR)

Norweska Fundacja GRIP (2007-2011): 1 800 EUR

Partnerzy

PARTNERZY KRAJOWI: BP Polska, Górnośląska Agencja Przekształcenia Przemysłu, Polska Konfederacja Pracodawców Lewiatan, Gorlicki Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości, Stowarzyszenie na rzecz Miasta i Gminy Debrzno, Wydział Architektury Politechniki Krakowskiej, Wydział Inżynierii Mechanicznej i Robotyki Akademii Górniczo Hutniczej.

PARTNERZY MIĘDZYNARODOWI: Groundwork UK, Norweska Fundacja GRIP.

Zespół programu

Dagmara Piliś (kierownik), Jacek Chyla, Małgorzata Dębska, Ewa Figórska, , Małgorzata Stanula, Urszula Węgrzycka, Barbara Worsztynowicz.

Koordinatorzy Klubów Czystego Biznesu: Małgorzata Bartkiewicz, Marta Jakóbek, Iwona Kłosok-Bazan, Paulina Kozub, Rafał Kucharski, Marek Romaniec, Teodozja Susik, Beata Grębska, Agnieszka Kosztowny.

3. INFORMACJA O WYSOKOŚCI UZYSKANYCH PRZYCHODÓW

Fundacja uzyskała w roku 2007 przychody (w PLN) w kwocie:	6.421.073,08 zł
a) Przychody pochodzące od firm polskich i zagranicznych 5,59 % ogół przychodów tj.	358.877,50 zł
b) Przychody pochodzące ze środków publicznych 87,99 % ogół przychodów tj.	5.649.610,33 zł
c) Przychody pochodzące od osób fizycznych ogół przychodów tj.	143,62 zł
d) Przychody pochodzące od fundacji polskich i zagranicznych 6,31 % ogół przychodów tj.	405.086,14 zł
e) Przychody finansowe 0,07 % ogół przychodów tj.	4.502,84 zł
f) Pozostałe przychody operacyjne i zyski nadzwyczajne ogół przychodów tj.	44,95 zł
g) Przychody z 1% od podatku 0,0,4 % ogół przychodów tj.	2.807,70 zł

4. INFORMACJA O WYSOKOŚCI WYDATKÓW (W PLN)

lp	Treść	Rok bieżący
1.	Wartość przekazanych dotacji, zorganizowanych szkoleń	3.634.171,34 zł
2.	Zużycie materiałów i energii	30.046,98 zł
3.	Usługi obce	401.340,56 zł
4.	Wynagrodzenia	1.061.901,25 zł
5.	Świadczenia na rzecz pracowników	173.995,97 zł
6.	Amortyzacja	31.110,50 zł
7.	Podatki i opłaty	1.740,00 zł
8.	Pozostałe	100.671,76 zł
	Ogółem	5.434.978,36 zł

5. ZATRUDNIENIE

a) stan zatrudnienia na 31.12.2007

1	Biderman Andrzej	Menadżer Kierujący Projektu "Gospodarka Społeczna na Bursztynowym Szlaku"
2	Bogusz Jakub	Specjalista ds. Monitoringu, Komunikacji i Mainstreamingu
3	Chyla Jacek	Starszy Specjalista ds. Środowiskowych
4	Figurska Ewa	Specjalista ds. Komunikacji i Promocji CB
5	Figura Teresa	Główna Księgowa
6	Galek Olga	Specjalista ds. Gospodarki Społecznej
7	Galuszka Nina	Specjalista Wykorzystania Zasobów Dziedzictwa
8	Jarzębska Anna	Specjalista ds. Grup Partnerskich; Specjalista ds. Rozwoju Org. Pozarządowych
9	Kazior Barbara	Koordinator Grup Partnerskich; Koordinator OW LJW
10	Kitlińska Irena	Księgowa
11	Łuszczek Małgorzata	Koordinator Programu Szkoły dla Ekorozwoju
12	Nieciński Jakub	Menager Finansowy
13	Pilis Dagmara	Specjalista ds. Rozwoju Programu
14	Ptasińska Urszula	Asystent Zadaniowy FPŚ
15	Rajchel Rafał	Asystent Finansowy; Asystent ds. Gospodarki Społecznej
16	Serafin Rafał	Dyrektor
17	Smajek Adriana	Asystent Administracyjno-Finansowy Projektu
18	Stanula Małgorzata	Starszy Specjalista Centrum Informacji Ekologicznej
19	Szałaj Aleksandra	Asystent ds. Finansowych – urlop wychowawczy
20	Węgrzycka Urszula	Z-ca kierownika Programu CB; Specjalista ds. Organizacji Szkoleń i Klubów CB
21	Wojanowska Joanna	Koordinator Zadaniowy FPŚ
22	Popiało Łukasz	Pracownik Administracyjny
23	Weglarz Jolanta	Asystent Finansowy

b) Wydatki na wynagrodzenia w 2007 r

1.	Wydatki na wynagrodzenia w 2007 r. (PLN)	895.305,44 zł
	w tym:	
	Wynagrodzenia brutto	885.638,26 zł
	Wynagrodzenie chorobowe brutto	8.942,27 zł
	Ekwiwalent za niewykorzystany urlop	724,91 zł
	Świadczenia urlopowe	0 zł
	Premie wypłacone pracownikom	0 zł
2.	Roczne wynagrodzenie brutto Członków Zarządu (PLN)	256.516,76 zł
	w tym:	
	Wynagrodzenia brutto	256.516,76 zł
	Świadczenia urlopowe bruto	0 zł
3.	Wynagrodzenie brutto z tytułu umów zlecenia i o dzieło	166 595,81 zł

6. DODATKOWE INFORMACJE FINANSOWE

a) Fundacja Partnerstwo dla Środowiska nie udzieliła żadnych pożyczek.

b) Bankiem obsługującym Fundację jest:

Fortis Bank S.A. III O/Kraków, ul. Focha 1, 30-111 Kraków

Kwoty ulokowane na kontach w banku na dzień 31.12. 2007 r

Lokata 6-miesięczna 35.000 PLN w Fortis Bank Polska S.A
--

Rachunki bieżące w Fortis Bank Polska III O/Kraków

W PLN	125.426,95 PLN
W EUR	13.221,53 PLN
W USD	170,93 PLN

c) Fundacja w roku 2007 nie nabyła obligacji ani nie objęła udziałów w spółkach prawa handlowego. Wykaz Spółek w których Fundacja posiada udziały nabyte w poprzednich latach:

- „ISO-TECH” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Fundacja posiada 100% udziałów.

Data powstania Spółki 21.12.2000r.

d) Głównie środki finansowe przeznaczone w bieżącym roku na powiększenie majątku trwałego wydatkowane były na zakup i ulepszenie sprzętu komputerowego oraz na oprogramowanie tegoż sprzętu.

e)	Wartość aktywów Fundacji na koniec roku 2006 wynosiła:	2.801.403,56 zł
	W tym wartość aktywów obrotowych wynosiła:	2.605.895,33 zł
	Wartość zobowiązań Fundacji na koniec roku 2006 wynosiła:	136.324,13 zł

7. DANE O DZIAŁALNOŚCI ZLECONEJ FUNDACJI PRZEZ PODMIOTY PAŃSTWOWE I SAMORZĄDOWE

Fundacja w roku 2007 otrzymała dotacje na realizację przedsięwzięć:

- I. projekt pod nazwą „Szkoły dla ekorozwoju – lokalne centra aktywności ekologicznej – - wprowadzenie do podnoszenia jakości ” finansowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej - umowa numer 157/2006/Wn-50/EE-EE/D. Wartość dotacji **294.722,00 zł** wynik finansowy **0**,
- II. projekt pod nazwą „Wzmocnienie efektywności funkcjonowania małopolskich instytucji rynku pracy – PROJEKT PARASOLOWY” finansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego - umowa nr. DWF_2_1.1_192. Wartość dotacji **246.359,02 zł** , wynik finansowy **0**,
- III. umowa w sprawie dofinansowania Działania 2 w ramach programu operacyjnego – Program Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL dla Polski 2004 – 2006 współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego realizacja działania w okresie od 01.07.2005 do 31.05.2008. Wartość umowy: **9.270.000,00 zł**, wynik finansowy **0**,
- IV. umowa w sprawie dofinansowania Działania 3 w ramach programu operacyjnego – Program Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL dla Polski 2004 – 2006 współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego realizacja działania w okresie od 01.05.2005 do 31.05.2008. Wartość umowy: **429.193,58 zł**, wynik finansowy **0**,
- V. projekt pn. „Szkoły dla ekorozwoju na Zielonych Szlakach - Greenways” finansowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej - numer umowy 233/2007/Wn-50/EE-EE/D. Wartość dotacji **310.200,00 zł**, wynik finansowy **0**,
- VI. projekt pod nazwą: „Propagowanie czystego biznesu w Polsce” finansowany przez Norweski Mechanizm Finansowy – numer umowy PL0098/D1 12.2.1/015107. Wartość dotacji **1.147.555,00 EUR**, wynik finansowy **0**,
- VII. projekt pod nazwą „Szkoły dla ekorozwoju – wprowadzenie do systemu zarządzania środowiskowego w szkołach krakowskich” finansowany przez Urząd Miasta Krakowa – numer umowy CXI/1119/06. Wartość dotacji **13.200,00 zł** wynik finansowy **0**,
- VIII. projekt pod nazwą „Działania na rzecz usprawnienia komunikacji zewnętrznej programu Fundacji Partnerstwo dla Środowiska na lata 2007 – 2008” finansowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej - numer umowy PL0098/D1/2.2.1/015/07. Wartość dotacji **40.400,00 zł** wynik finansowy **0**,
- IX. projekt pod nazwą „Działania na rzecz pozyskiwania funduszy dla programu Fundacji Partnerstwo dla Środowiska na lata 2007-8” finansowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej - numer umowy 538/2006/Wn-50/EE/BS/D. Wartość dotacji **50.000,00 zł** wynik finansowy **0**,

8. FUNDACJA PARTNERSTWO DLA ŚRODOWISKA SKŁADAŁA JAKO OSOBA PRAWNA

- Deklarację Podatkową CIT-8 za rok
- Deklarację PIT-4 R
- Deklarację VAT 7

Wszystkie zobowiązania podatkowe zostały uregulowane w terminie.

Rafał Serafin
Dyrektor, Prezes Zarządu

Andrzej Biderman
Członek Zarządu

Barbara Kazior
Członek Zarządu

Załączniki:

1/ Bilans na dzień 31 grudnia 2007 roku

2/ Uchwały podjęte przez Zarząd FPŚ w 2007